

I – UVOD

Bosna i Hercegovina Aneksom IV Dejtonskog mirovnog sporazuma¹ se obvezala da će prava i slobode, određene u Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i njenim protokolima, direktno primjenjivati u Bosni i Hercegovini. Time će, naime, Bosna i Hercegovina (u daljem tekstu: BiH) i njeni entiteti Federacija Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: FBiH) i Republika Srpska (u daljem tekstu: RS) osigurati najveći nivo međunarodno priznatih ljudskih prava i fundamentalnih sloboda.

Prihvatajući obaveze, BiH je pristupila reformi pravnog sistema.

Jedno od temeljnih pitanja reforme pravnog sistema u BiH odnosi se na promjene u sistemu krivičnog pravosuđa i krivičnom zakonodavstvu. Doneseni zakoni temelje se kako na tradicionalnim tako i na novim rješenjima u krivično procesnim institutima, na međunarodnom pravu o pravima čovjeka, kao i stavovima sudske pakse. Ti zakoni nastoje odgovoriti na specifičnosti društvenog i političkog uređenja BiH, zahtjeve pravne tradicije, na kretanje kriminaliteta i program njegovog suzbijanja. Također, nastoje prihvatiti niz temeljnih principa karakterističnih za savremno i razvijeno krivično pravosuđe i krivično-procesno zakonodavstvo.

BiH je, prihvatajući obaveze radi zaštite i osiguranja nivoa međunarodno priznatih ljudskih prava i fundamentalnih sloboda, na nivou države, FBiH, RS i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: BDBiH), donijela Krivične zakone.

Novi Krivični zakon na nivou BiH stupio je na snagu 1. marta 2003. godine² (u daljem tekstu: KZBiH)

Kasnije te godine počeli su se primjenjivati i potpuno revidirani Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: KZFBiH)³, Krivični zakon Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: KZBD)⁴ i Krivični zakon Republike Srpske (u daljem tekstu: KZRS)⁵. Novo krivično zakonodavstvo je rezultiralo uvođenje suštinskih promjena u pravni sistem BiH. Usvajanje Krivičnog zakona i Zakona o krivičnom postupku na državnom nivou predstavljalo je početak procesa usmjerenog na kreiranje i razvoj koherentnijeg i ujednačenijeg sistema krivičnog prava u cijeloj Bosni i Hercegovini.

¹ Dayton, Ohio, USA, 1.- 21. Novembra 1995. godine, Dejtonski mirovni sporazum, 1996., Sarajevo: „JP NIO Službeni list RBiH-Sarajevo“

² Krivični zakon Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ broj: 32/03, 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06, 32/07), nametnut je odlukom Visokog predstavnika i objavljen u „Službenom glasniku BiH“ br. 3/03. Ispravka nametnutog zakona objavljena je u „Službenom glasniku BiH“ br. 32/03. Tekst zakona usvojen od strane Parlamentarne skupštine BiH objavljen je u „Službenom glasniku BiH“ br. 37/03.

³ Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj: 36/03, 37/03, 21/04 i 69/04). Prije ovoga na snazi je bio Krivični zakon Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj: 43/98), a do tada se primjenjivao Krivični zakon Socijalističke Republike BiH (uz određene modifikacije tokom rata 1992.-1995.)

⁴ Krivični zakon Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine“, broj: 10/03, 45/04)

⁵ Krivični zakon Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 49/03, 108/04, 37/06, 70/06)

Jedno od temeljnih ljudskih prava, pravo na imovinu je zaštićeno prije svega Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda⁶ kao i Ustavom Bosne i Hercegovine⁷.

Krivična djela protiv imovine (imovinski kriminalitet) veoma su rasprostranjena i u ukupnoj masi kriminaliteta zastupljena su u znatnom postotku - prema nekim procjenama kod nas i u svijetu - čak i preko 50%. Gledajući statistički, prema ukupnom broju prijavljenog i otkrivenog kriminaliteta, imovinski delikti čine ponekad 70% od ukupne mase kriminaliteta, jer su mnogi pojavni oblici ostalih grupacija krivičnih djela prikriveni, neuočljivi, tako da nisu ni otkriveni ni registrirani, za razliku od imovinskih delikata, koji su po pravilu lako uočljivi i odmah poznati, samo što su izvršioc i takvih djela nepoznati.

Inkriminacijama iz poglavlja XXV Krivičnog zakona Federacije BiH⁸ (u daljem tekstu: KZFBiH) štiti se imovina koja se sastoji od stvari (predmeta) i imovinskih prava i interesa vezanih za stvari. Imovina podrazumijeva vlasništvo, tj. oblik prisvajanja stvari i vrijednosti u kojima i preko kojih se one izražavaju. Imovina može biti pokretna i nepokretna. Stvari koje čine imovinu mogu se, po pravilu, izraziti u novcu. Imovina čini ekonomski osnov svakog društva. Ona služi za zadovoljenje opštih, zajedničkih i pojedinačnih potreba. Zbog posebnog značaja imovine za čovjeka i društvenu zajednicu u cjelini regulišu se oblici vlasništva, način sticanja vlasništva nad stvarima i drugih imovinskih prava, kao i način raspolaganja s njima. Otuda neophodnost krivičnopravne zaštite imovine i imovinskih prava i interesa.

Imovina kao zaštitni objekt kod većeg broja krivičnih djela iz navedenog poglavlja KZ FBiH pojavljuje se u vidu pokretne stvari.

Osnovni motiv izvršenja većeg broja krivičnih djela protiv imovine je pribavljanje imovinske koristi za sebe ili nekog drugog. To znači da se kao pokretač učinio na preduzimanje radnje izvršenja javlja namjera protivpravnog prisvajanja stvari i vrijednosti kao elemenat bića krivičnog djela (koja određuje oblik krivnje u vidu direktnog umišljaja). Namjera protivpravnog prisvajanja može biti praćena koristoljubljem koje odražava pohlepu, požudu, težnju za prekomjernim, nepotrebnim bogaćenjem ili uvećanjem imovine

U okviru ove grupe se nalaze i takva krivična djela koja karakteriše namjera izvršioca da drugome nanese kakvu štetu: prevara, oštećenje tuđih prava.